

Gezondheid – Methodologie

1. GEBOORTES, LEVENSVERWACHTING EN STERFTE	2
1.1 GEBOORTES EN LEVENSVERWACHTING	2
A. <i>Totaal aantal geboortes volgens de gemeente waar de moeder woont, aantal doodgeborenen, doodgeboortegraad en de kindersterftegraad.....</i>	2
B. <i>Aantal levend geboren kinderen volgens de duur van de zwangerschap en de leeftijd van de moeder.....</i>	2
C. <i>Levensverwachting bij de geboorte.....</i>	4
1.2 STERFTE	4
A. <i>Aantal overlijdens volgens de oorspronkelijke doodsoorzaak.....</i>	5
B. <i>Aantal overleden kinderen van minder dan vijf jaar oud</i>	5

1. GEBOORTES, LEVENSV ERWACHTING EN STERFTE

1.1 Geboortes en levensverwachting

A. Totaal aantal geboortes volgens de gemeente waar de moeder woont, aantal doodgeborenen, doodgeboortegraad en de kindersterftegraad.

Deze eerste tabel is gebaseerd op de gegevens van de statistische formulieren over geboorten en overlijdens van Brusselaars die door vroedvrouwen en artsen zijn opgesteld in kraamklinieken en door het personeel van de burgerlijke stand van de gemeenten. Die formulieren zijn een van de weinige informatiebronnen die betrekking hebben op alle Brusselaars, met inbegrip van personen die niet zijn ingeschreven in de officiële bevolkingsregisters.

Het **totaal aantal geboortes** omvat de geboortes van levende en dode kinderen. Het Koninklijk Besluit van 17 juni 1999 definieert **doodgeboorte** als "elke foetale sterfte indien het gewicht bij de geboorte gelijk of hoger is dan 500 g of indien het gewicht bij de geboorte niet gekend is, die de overeenstemmende zwangerschapsduur (22 volle weken) of de overeenstemmende lichaamslengte (25 cm van top tot hiel) heeft bereikt". Wanneer deze norm, die aanbevolen wordt door de WGO en die is opgenomen in het voormelde Koninklijk Besluit dat voorziet in het opstellen van jaarlijkse statistieken van doodsoorzaken, niet bereikt wordt, wordt de foetale sterfte beschouwd als een spontane abortus of een miskraam.

De **doodgeboortegraad** is het aantal tijdens een gegeven periode geregistreerde doodgeborenen per duizend geboortes (levend- of doodgeboren) die werden geregistreerd tijdens diezelfde periode. Er moet opgemerkt worden dat bij de statistieken over de doodgeboorte dan hun vergelijkbaarheid op langere termijn niet gegarandeerd is.

Het **kindersterftecijfer** is de verhouding tussen het aantal overleden kinderen van minder dan een jaar oud op 1000 levend geboren kinderen.

B. Aantal levend geboren kinderen volgens de duur van de zwangerschap en de leeftijd van de moeder

De bron van deze tabellen is Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium). Het aantal geboorten dat deze bron publiceert ligt systematisch lager dan het aantal dat in de voornoemde formulieren van vroedvrouwen, artsen en ambtenaren is opgenomen. Dit verschil kan worden verklaard door het feit dat deze formulieren betrekking hebben op alle moeders die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verblijven en niet uitsluitend op moeders die in het Rijksregister zijn ingeschreven als bewoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Sinds 2010 geeft Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) met het oog op de administratieve vereenvoudiging de voorkeur aan bevolkingsstatistieken die zijn gebaseerd op

het Rijksregister van de natuurlijke personen (RR). Voor een aantal gebeurtenissen bevat het RR niet de informatie die vereist is voor het opstellen van nauwkeurige statistieken.

De lange weg die de informatie aflegt, van de oorspronkelijke bron bij de Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), via het gemeentebestuur en de deelstaten, verklaart waarom het zo lang duurt om deze statistieken op te stellen.

De statistieken die worden opgesteld op grond van de formulieren van de burgerlijke stand houden rekening met de **levend geboren kinderen** volgens de gewone verblijfplaats van de moeder en niet volgens de plaats van de geboorte. Dat is mogelijk dankzij het feit dat de individuele geboortedossiers de gemeente vermelden waar de moeder van de nieuwgeborene woont. Het is dus mogelijk om geboortes naargelang dit criterium in te delen en zo het aantal geboortes de jure van elke gemeente vast te stellen. Het totaal aantal geboortes de jure van alle gemeenten van het Koninkrijk wijkt af van het werkelijk totaal aantal geboortes aangezien het niet de geboortes omvat van kinderen geboren uit een moeder die in het buitenland woont en die toch werden aangegeven bij de burgerlijke stand van de gemeente waar het kind geboren werd. Die geboortes worden niet vermeld in de gepubliceerde statistieken en worden ook niet in tabellen opgenomen.

Als levend geboren kind wordt beschouwd elk kind dat enig teken van leven vertoont bij de geboorte: hartslag, pulseren van de navelstreng, ademhaling, spiercontractie, buigen van de gewrichten, schreeuw of grimas. Wanneer geen enkel van deze tekenen werd waargenomen, wordt het kind niet beschouwd als "levend geboren" maar als een foetale sterfte: hetzij als doodgeboren hetzij als een miskraam. Die laatste behoeft geen aangifte.

De **gewone verblijfplaats** van de moeder is de gemeente waar ze hoofdzakelijk verblijft en waar ze "gewoonlijk de dagelijkse rustperiode doorbrengt, ongeacht tijdelijke afwezigheid voor recreatie- of vakantieoelinden, vrienden- en familiebezoek, zakenreizen, medische behandelingen of bedevaarten" (normalerwijze is zij er ingeschreven in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister). Deze verblijfplaats wordt als dusdanig aangegeven op het statistische formulier voor de geboorte van een levend geboren kind (Model I). Deze gewone verblijfplaats is bepalend voor de geboorteplaats de jure.

De **zwangerschapsduur** wordt gedefinieerd als de duur van de zwangerschap gerekend vanaf de eerste dag van de laatste normale menstruele cyclus. Hij komt overeen met de "waarschijnlijke duur van de zwangerschap" die op het formulier wordt genoteerd in verstreken weken. De betreffende statistische tabel groepeerde de reële duurtijden in ongelijke klassen, dit om (door groepering van de onderste schijven) de "prematuuriteit" (zwangerschapsduur minder dan 37 weken) en de "grote prematuuriteit" (zwangerschapsduur minder dan 32 weken) te kunnen onderscheiden.

C. Levensverwachting bij de geboorte

De tabel met de levensverwachting bij de geboorte per gewest is gebaseerd op de gegevens van het Rijksregister en gecompileerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

De levensverwachting bij de geboorte geeft de gemiddelde levensduur weer van een fictieve generatie in het licht van de sterftcijfers van een bepaald jaar. Het betreft een fictieve meting die niets zegt over het concrete leven van een welbepaalde persoon. Het betreft bruto-gegevens (niet afgevlakt of afgerond), die alleen rekening houden met sterfte (en niet met migratie) en uitgewerkt werd op exacte leeftijden.

BRONNEN

Vlaamse Gemeenschap, Franse Gemeenschap en Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie via het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad: <https://www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/accueil>

Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium): <https://statbel.fgov.be/nl>

1.2 Sterfte

Sinds het Koninklijk Besluit van 17 juni 1999 worden twee nieuwe formulieren voor het verzamelen van gegevens gebruikt.

- Model IIIC : aangifte van een overlijden van een persoon van een jaar of ouder,
- Model IIID: aangifte van een overlijden van een kind jonger dan een jaar of voor een doodgeboren kind.

Deze formulieren bestaan uit vier luiken. Luik A is een vaststelling van overlijden (en niet van een toestemming tot crematie), luiken B en D zijn bestemd voor het verzamelen van de inlichtingen van de burgerlijke stand en luik C moet worden ingevuld door de arts die het overlijden heeft vastgesteld en is bedoeld om de diagnose van het overlijden op papier te zetten. Om het medisch geheim te vrijwaren moet de arts het luik C afdekken na het te hebben ingevuld. Het is uitsluitend bedoeld voor het opstellen van statistieken over de doodsoorzaken.

De arts moet de luiken A, B en C van deze formulieren invullen en ondertekenen en moet vervolgens luik C in een gesloten omslag steken. Het gemeentebestuur vult het luik D in, controleert luik B en bewaart luik A. Het gemeentebestuur verzendt de luiken B, C en D naar de verantwoordelijke arts-ambtenaar van de gemeenschap.

De statistieken opgesteld met deze gegevens zijn gebaseerd op het gewest waar de betreffende personen hun gewone verblijfplaats hebben en niet daar waar de gebeurtenis plaatsvond. De overlijdensakte die is opgesteld door de ambtenaren van de burgerlijke stand van de gemeente de facto wordt definitief bewaard in de registers van de burgerlijke stand van deze gemeente.

De gemeente de jure wordt van de gebeurtenis op de hoogte gesteld en werkt haar bevolkingsregisters in die zin aan.

De gemeenschappen controleren, coderen en zorgen voor de invoer van de informatie. De databanken worden vervolgens aan Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) bezorgd.

A. Aantal overlijdens volgens de oorspronkelijke doodsoorzaak

Een van de aldus gecodeerde en ingevoerde variabelen is de **doodsoorzaak**, waarmee dan de overlijdens per oorzaak kunnen worden uitgesplitst. Sedert 1998 wordt de Internationale statistische Classificatie van Ziekten en aanverwante Gezondheidsproblemen, tiende revisie (ICD-10), van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) gebruikt.

De statistieken over de doodsoorzaken per gewest worden opgesteld op grond van de oorspronkelijke doodsoorzaak, d.w.z. de ziekte of het letsel die de pathologische ontwikkeling in gang hebben gezet die uiteindelijk tot het overlijden heeft geleid, dan wel de omstandigheden van het ongeval of het geweld die tot het dodelijke letsel hebben geleid.

B. Aantal overleden kinderen van minder dan vijf jaar oud

De statistieken over de **kindersterfte** worden opgesteld op basis van twee bronnen: het Rijksregister van de natuurlijke personen (RR) en de statistische formulieren voor de aangifte van een overlijden van een kind jonger dan een jaar of voor een doodgeboren kind (Model IIID). De informatie van het RR slaat op alle overleden kinderen die in België verbleven (dus in het RR ingeschreven waren), ongeacht het overlijden in België of in het buitenland plaatsvond.

Tot in 2009 vond de consolidatie van deze twee bronnen plaats door de formulieren als referentie te nemen en door het RR hoofdzakelijk te gebruiken voor het aanvullen van ontbrekende of onbekende gegevens op de formulieren. Zodoende werden de statistieken over kindersterfte opgesteld door het verzamelen van de overlijdens die werden aangegeven bij de burgerlijke stand (en die bijgevolg uitsluitend in België plaatsvonden) van wie de aangegeven verblijfplaats een Belgische gemeente was. Vanaf 2010 werd de statistiek opgesteld door het RR als referentie te nemen. Het gebruik van het RR laat toe de in het buitenland overleden kinderen in de statistieken op te nemen.

REFERENTIES

Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium): <https://statbel.fgov.be/nl>

Wereldgezondheidsorganisatie: Internationale Statistische Classificatie van ziekten ICD-10: <http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2008/en/>